

Regeringskansliet samt sändlista

Ert tjänsteställe, handläggare
Klimat- och näringsdepartementet
Ewa Bergwall

Ert datum
2024-03-28

Er beteckning
KN2024/00755

Vårt tjänsteställe, handläggare
HKV FST JUR OFR
Stefan Ulfswärd

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning

Försvarsmaktens remissvar över betänkandet Rätt frågor på regeringens bord – en ändamålsenlig regeringsprövning på miljöområdet (SOU 2024:11)

Försvarsmakten har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet Rätt frågor på regeringens bord – en ändamålsenlig regeringsprövning på miljöområdet (SOU 2024:11) och avger följande remissvar.

Försvarsmakten avstyrker förslaget om en förändrad ordning för regeringens överprövning enligt nuvarande 21 kap. 7 § andra stycket miljöbalken. Försvarsmakten tillstyrker utgångspunkterna i förslaget till implementering av artikel 1.3 i MKB-direktivet i svensk rätt, dock med redovisade synpunkter och kommentarer.

Avseende övriga förslag kopplade till införlivandet av MKB-direktivet i svensk rätt och överlämnande av mål till regeringen samt avseende förslagen på förändringar rörande regeringens tillåtlighetsprövning och tillståndsprövningen enligt lagen om Sveriges ekonomiska zon har Försvarsmakten inget att erinra mot förslagen. I övrigt har Försvarsmakten inga synpunkter att lämna på förslagen i utredningen.

Införande av artikel 1.3 i MKB-direktivet i svensk rätt

Försvarsmakten vill inledningsvis framhålla att myndigheten är positiv till regeringens initiativ att utreda hur Sverige ska ta tillvara de möjligheter till undantag som följer av artikel 1.3 i MKB-direktivet och som är tillämpliga på Försvarsmaktens verksamhet. Med hänsyn till det hastigt försämrade omvärldsläget, den snabba och betydande tillväxt som Försvarsmakten genomgår,

(SUL)

Postadress
Högkvarteret
107 85 Stockholm

Besöksadress
Lidingövägen 24

Telefon
08-788 75 00

Telefax
08-788 77 78

E-post, Internet
exp-hkv@mil.se
www.forsvarsmakten.se/hkv

det fördjupade försvarssamarbetet med USA samt förhållandet som ny Nato-allierad, föreligger ett stort behov för Försvarsmakten att snabbt och effektivt anpassa och erhålla tillstånd och dispenser enligt miljöbalken. I denna del är alla förenklningar av regelverket som medför snabbare och effektivare processer av positiv betydelse för Försvarsmakten. I denna del utgör införandet av MKB-direktivets möjlighet till undantag för försvaret ett visst tillskott.

Med detta sagt betonar Försvarsmakten att det är tveksamt i vilken utsträckning de föreslagna förändringarna kommer att medföra någon betydande förenkling för Försvarsmakten avseende prövningar enligt miljöbalken. För att Försvarsmakten ska kunna genomföra den tillväxt som har beslutats av riksdag och regering har myndigheten ett generellt behov av snabbare och enklare tillståndsprövningar. Försvarsmakten konstaterar att behovet avser både processuella och materiella lättnader. I denna del innebär förslaget om undantag från MKB-direktivet i enlighet med artikel 1.3 i direktivet endast en ringa förbättring. Försvarsmakten grundar denna slutsats på förhållandet att de undantag som föreslås är följden av en restriktiv tolkning av direktivet samt att det framgår av utredningen att förslaget inte innebär någon lättnad i materiellt avseende. Vidare har det i förslaget införts en tidsbegränsning om fyra år för tillstånd som är meddelande med stöd av de föreslagna förändringarna. Detta innebär i sig att förslaget ges en begränsad betydelse.

I utredningen anges att en grundförutsättning för att meddela tillstånd i enlighet med den förenklade prövning som föreslås är att ansökan avser ärenden där det råder stark tidspress och därmed ett särskilt behov av en snabbhet. Försvarsmakten anser emellertid att artikel 1.3 i MKB-direktivet inte tydligt anger en sådan begränsning. Det kan exempelvis finnas situationer där sekretess i sig innebär att det vore lämpligt att medge undantag från kraven på upprättande av miljökonsekvensbeskrivningar och samråd. Det kan även röra sig om tillstånd för projekt och verksamheter som är av så stor betydelse för Sveriges försvarsförmåga att det står klart att en miljökonsekvensbeskrivning eller samråd inte bedöms nödvändigt för att kunna bedöma om verksamheten ska tillåtas.

Till följd av utredningens tolkning av artikel 1.3 MKB-direktivet föreslås en begränsning av tillståndens längd till maximalt fyra år. Försvarsmakten betonar att detta medför en mycket stark begränsning av vilken betydelse förslaget kan komma att få för Försvarsmakten.

Utredningen anger att en tidsgräns om fyra år är lämplig med hänsyn till att det kan antas vara en rimlig tid för att genomföra ett ordinarie tillståndsförfarande. Försvarsmakten framför i denna del att tidsutdräkten för en tillståndsprocess, inkluderat behovsinventering, beredning och upprättande av ansökan samt domstolsprocess kan innebära en betydligt längre tidsåtgång än fyra år. Försvarsmakten menar även att tidsgränsen på fyra år starkt begränsar vilka typer av tillstånd som kan komma i fråga för det förenklade ansökningsförfarande som föreslås. Vid tillstånd som kräver mer än ett mycket begränsat beslutsunderlag

kommer det inte medföra någon processekonomisk fördel att ansöka om tillstånd i enlighet med den föreslagna förenklade processen.

Med anledning av det ovan framförda förordar Försvarsmakten att de tillstånd och beslut som meddelas i enlighet med den förenklade process som föreslås inte begränsas i tid genom lag, utan att de i alla delar ges samma rättsliga förutsättningar som andra tillstånd och beslut meddelade enligt miljöbalken.

Förändring av regeringens prövning enligt 21 kap. 7 § miljöbalken

Enligt utredningens förslag ska nuvarande bestämmelse i 21 kap. 7 § andra stycket miljöbalken förändras och ersättas. Försvarsmakten vidhåller i denna del vad Försvarsmakten har framfört under utredningen, se särskilt yttrande (s. 603 ff). Försvarsmakten betonar i denna del särskilt följande.

Förslaget innebär, till skillnad från nuvarande ordning, att beslut som rör Försvarsmakten och övriga uppräknade försvarsmyndigheter inte alltid ska överlämnas till regeringen för prövning. Enligt förslaget ska regeringen istället beredas tillfälle av mark- och miljödomstolen att överta prövningen. Om regeringen beslutar att överta prövningen sker den enligt den ordning som nu gäller med stöd av 21 kap. 7 § andra stycket miljöbalken. Om regeringen emellertid beslutar att inte överta prövningen innebär förslaget att prövningen kommer att ske på samma sätt som för övriga mål som handläggs av mark- och miljödomstol. Det innebär bland annat att domstolens avgörande kan överklagas.

Försvarsmakten är starkt kritisk till den föreslagna förändringen. Förändringen innebär att vissa ärenden som rör Försvarsmakten kommer att prövas av mark- och miljödomstol inom ramen för den ordinarie processordningen. I förarbetena till nuvarande 21 kap. 7 § andra stycket miljöbalken framhålls att skälen för att regeringen ska pröva alla ärenden som berör försvarsmyndigheterna är att frågor som rör försvaret allmänt är av sådan natur att de kräver ett ställningstagande från regeringens sida. Vidare framgår att om en åtgärd är av betydelse för totalförsvaret ska det tillmätas betydelse vid den rimlighetsavvägning som ska göras enligt bland annat 2 kap. 7 § miljöbalken. Det är lämpligt att det är regeringen som gör denna avvägning mellan olika, ofta tungt vägande, samhällsintressen. Försvarsmakten anser att de skäl som framfördes vid införande av 21 kap. 7 § miljöbalken alltjämt gäller och ser inte skäl att ändra nuvarande ordning. Av utredningen framgår vidare att regeringen prövar ett mycket begränsat antal ärenden som överlämnats med stöd av 21 kap. 7 § andra stycket miljöbalken.

En betydande del av de ärenden som berör Försvarsmakten och dess verksamhet innehåller i någon del sekretessbelagd och/eller säkerhetsskyddsklassificerad information. Enligt den nuvarande ordningen medför detta inte något problem eftersom Försvarsmakten på ett enkelt sätt kan dela informationen med prövningsmyndigheten, det vill säga regeringen. Det finns säkra sambandssystem

samt beredskap hos prövningsmyndigheten att hantera den information som Försvarsmakten tillför ärendena.

Om den föreslagna förändringen införs kommer vissa av de ärenden som idag överprövas av regeringen och som omfattar sekretessbelagd och/eller säkerhetsskyddsklassificerad information istället prövas av mark- och miljödomstol. Försvarsmakten bedömer att en sådan ordning kommer medföra betydande problem vid hanteringen av information. Detta är även en problematik som utredningen har belyst och analyserat i avsnitt 6.3.4 gällande en förändrad ordning för hantering av ärenden och beslut enligt lagen om Sveriges ekonomiska zon. Av utredningen framgår bland annat att skälen för försvarets ställningstaganden ofta omfattas av sekretess och att det endast är regeringen som har full insyn i dessa frågor. Vidare påtalar utredningen att bedömningen av hur tungt försvarsintresset ska väga i ett visst ärende är en politisk avvägning som bara kan göras av regeringen samt att regeringen har en insyn i frågor som omfattas av försvarssekretess som övriga myndigheter saknar. Regeringen har därför möjlighet att göra sin bedömning utifrån en helhetsbild (s. 249-250). Försvarsmakten anser att de framförda argumenten kopplade till prövningen av tillstånd enligt lagen om Sveriges ekonomiska zon även har bärighet på övriga ärenden där regeringen idag är överprövningsinstans med stöd av 21 kap. 7 § andra stycket miljöbalken.

Enligt säkerhetsskyddslagen ställs höga krav på den myndighet som har att hantera information som omfattas av lagen. Denna typ av information förekommer regelmässigt i överklagade ärenden som rör Försvarsmakten. Om förslaget antas kommer Försvarsmakten vara tvungen att dela information som omfattas av säkerhetsskyddslagens krav på informationshantering med mark- och miljödomstolen, vilket kommer vara både arbets- och resurskrävande för domstolarna.

Försvarsmakten framhåller även att det vid en förfrågan om överlämnande enligt den ordning som föreslås inte alltid går att förutse om ärendet kommer att kräva delning av sekretessbelagd och/eller säkerhetsskyddsklassificerad information. Det är således inte möjligt för regeringen att på den grunden avgöra om ärendet ska övertas för prövning eller inte.

En ordning som innebär att regeringen ska besluta att de ska överta ärendet eller inte innebär vidare att Försvarsmakten, till skillnad från nuvarande ordning, måste yttra sig över varför myndigheten anser att regeringen ska pröva ärendet. Förutom att detta innebär en tillkommande administrativ börda för Försvarsmakten riskerar det att medföra längre handläggningstider, även för ärenden där regeringen beslutar att den ska pröva ärendet. För de ärenden där regeringen beslutar att inte överta handläggningen, och som därmed kan överklagas, kommer processernas tidsutdräkt att öka betydligt och vara betydligt mer resurskrävande för Försvarsmakten. Detta kommer göra det svårare för Försvarsmakten att driva rättsprocesser samt medför att regelverket som berör Försvarsmaktens processer

enligt plan- och bygglagen samt miljöbalken kompliceras ytterligare. I denna del påtalar Försvarsmakten ånyo att myndigheten, med anledning av det hastigt försämrade omvärldsläget, den snabba och betydande tillväxt som Försvarsmakten genomgår, det fördjupade försvarssamarbetet med USA samt förhållandet som ny Nato-allierad, är i stort behov av betydande förenklingar avseende processuella och materiella regler i ärenden som rör Försvarsmaktens verksamhet. Förslaget innebär, i motsats till denna ambition, att Försvarsmakten ges sämre legala förutsättningar än som idag är fallet.

Sammantaget är Försvarsmakten starkt kritisk till den förändrade processordning för ärenden som rör Försvarsmakten som utredningen föreslår. Myndigheten avstyrker därför förslaget att ändra 21 kap. 7 § andra stycket miljöbalken.

I beredningen av detta ärende har jurist Linda Berglund och handläggare Anton Arnesson deltagit.

Detta yttrande har beslutats av stf chefsjurist Helene Arango Magnusson. I den slutliga handläggningen har dessutom stabschef Hampe Klein, sektionschef Annika Grahn och, som föredragande, försvarsjurist Stefan Ulfswärd deltagit.

Helene Arango Magnusson

stf chefsjurist

Stefan Ulfswärd

Försvarsjurist

Sändlista

Inom myndigheten

HKV FST STÖD INFRA MPE
HKV FST STÖD INFRA FYSPLAN
HKV FST STRA PLAN
HKV FST ARKIV

Utanför myndigheten

Försvarsdepartementet